

SOILI POHJALAINEN

WSOY

A close-up portrait of Jari Isometsä, a middle-aged man with light brown hair and blue eyes, wearing a dark blue shirt. He has a slight, thoughtful smile and is looking directly at the camera. The background is a dark, solid color.

ISOMETTÄN

· JARI ISOMETSÄN KOKO TARINA ·

POIKA

SOILI POHJALAINEN

**ISOMETTÄN
POIKA**

JARI ISOMETSÄN KOKO TARINA

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEVHTIÖ - HELSINKI

Soili Pohjalainen kiittää WSOY:n
kirjallisuussäätiötä saamastaan tuesta.

© SOILI POHJALAINEN, JARI ISOMETSÄ JA WSOY 2021

KUVATOIMITUS: NINA TUITTU

ISBN 978-951-0-45419-0

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ

PAINETTU EU:SSA

SISÄLLYSLUETTELO

Alkusanat.....	7
1. "Hääty olla sukuvika".....	9
2. Urheilu kiinnosti, koulu ei	21
3. Veljeydessä reilu.....	35
4. "Everstiluutnantti" Isometsä	39
5. Hevosmiehillä on uskonto 10, matikka 4	49
6. Soitto isolle idolille – Harri Kirvesniemi valmentajaksi.....	56
7. Opintomatka maailmancupiin	69
8. Päävalmentajat Heikki, Pekka, Antti ja Kari-Pekka.....	74
9. Hiihtäjä tarvitsee auttajia ja asennetta	78
10. Val di Fiemmen MM-kisat – Gunde Svanista ohi	84
11. Korpijärven poika lähti olympialaisiin	92
12. Väsyneet miehet Falunin MM-kisoissa	112
13. Isoveli suksihuoltajaksi – kapulat olivat kunnossa	119
14. Lillehammer 1994 – parhaat olympialaiset, joissa Jari on ollut	126
15. Maailman huippuhiihtäjät juhlivat yhdessä	135
16. Thunder Bayn MM-pronssi	141
17. Vaimoainesta	150
18. "Kova rumpa, mutta hyvin jaksaa vielä".....	159
19. Pöljäpäiviä ja luottosuksia.....	172
20. Trondheimin MM-kisoissa piti olla kultavuosi	178
21. Kipeänä Naganon olympialaisissa	186
22. Ramsaun MM-kilpailuissa tähdet eivät olleet kohdallaan	197
23. "Tjänare!" sanoi Isometsä Ruotsin kuninkaalle	210
24. Harmaalla alueella.....	219
25. Lahti 2001	230
26. Lahden jälkeen: kilpailukiello, siviilielämä, julkisuus	244
27. Kilpailukiello päättyy – ei asiaa arvokisoihin.....	252
28. Tämä on nyt loppu.....	258
29. Tavallinen elämä onkin pirun hauskaa	265
30. Poliisitutkinta vei työpaikan.....	271
31. Johanna on perheen maadoittaja	283
32. Eetun ja Aadan isä	290
33. Entisten huippu-urheilijoiden osaamista ei hyödynnetä	302
34. Mika lähti	311
35. Hiihtäminen on edelleen tärkeä henkireikä.....	318
36. Ettei kiikkustuolissa harmittaisi.....	324
Harjoituspäiväkirjoja	335
Jari Isometsä.....	342
Kirjailijan jälkisanat.....	343
Sisäkansien kuvat.....	344

»Kyllä mä omasta ja läheisten
mielestä aika Peter Pan oon.»

– Jari Isometsä

ALKUSANAT

Pieni pellavatukkainen poika katsoo lämpömittaria. Mittari näyttää pakkasta 20 astetta. Poika tietää, että silloin taivaalla loistaa kuu. Täydellinen ilta lähteä hiihtämään. Poika nappaa patterin päältä kuivumassa olleet sukat ja noutaa hiihtovaatteensa. Mustat monotkin ovat kuivuneet eilisen hiihtolenkin jäljiltä.

»Älä sie poikariepu taas lähe hiihtämään, siellä on niin kylmä», sanoo äiti. Hän tietää pojan lähtevän. Aina se lähtee, vaikka sitä kuinka varoittelee.

Poika työntelee rivakasti. Alussa on hiihdettävä lujaa, että tulee nopeasti lämmin. Latu kiertää järveä ja poikkeaa välillä rannalla kohoavan mäen laelle. Sieltä takaisin järven jäälle.

Ensimmäisen kierroksen jälkeen kilpailu voi alkaa. Poika hiihtää mielessään olympialaisten viestin ankkuriosuutta. Niin hän on tehnyt jo satoja kertoja, vaikka on vasta kymmenen vuotta vanha. Kuutamoa näyttää valoa, suksien alta kuuluu vitisen lumen kitinä. Neuvostoliiton joukkue on pian saavutettu, ja loppusuora odottaa. Poika kiihdyttää vauhdin äärimmilleen ja ohittaa vastustajansa juuri ennen maalilinjaa. Kädet nousevat kohti taivasta. Poika on nyt olympiavoittaja.

Pakkanen puree poskipäitä ja varpaat ovat lähes tunnottomat. On aika lopettaa illan hiihdot. Poika hiihtelee kotiin, jossa odottaa äidin leipoma tuore pulla ja lasi maitoa.

Ei tullut pienestä pellavapäätä, Isomettän pojasta olympiavoittajaa, mutta seitsenkertainen arvokisamitalisti kuitenkin.

Sukset ovat vieneet minua ympäri maailmaa. Hiihto on antanut paljon, ja paljon se on myös ottanut. Olen saanut nähdä menestyksen valon ja myös käynyt urheilijan uran mustimissa vesissä.

Pitkän harkinnan jälkeen päätin, että nyt on aika laittaa tähänastinen elämäni kirjankansien väliin – elettyä elämää alkaa olla jo sen verran takana. Kirjassa sukelletaan pienen pellavapäisen pojan kasvutarinaan lapsesta urheilijaksi ja kaikkiin käännteisiin elämässä, jonka kulkua on määrittänyt hiihto. Halusin olla mukana tekemässä elämäkertaa, en pelkästään urheilukirjaa.

Kiitokset kaikille kirjaan panoksensa antaneille. Erityiskiitos Soili Pohjalaiselle, joka jaksoi kuunnella minun loputtomia tarinoitani ja taikoi tajunnanvirrasta kirjan.

Vihdissä kesäkuussa 2021

Jari Isometsä

1.

'HÄÄTY OLLA SUKUVIKA'

Torniossa Korpijärven rannalla kasvoi pojasta mies, maailmankuulu hiihtäjä, olympia- ja MM-mitalisti, joka uransa aikana seisoi 23 kertaa maailmancupin palkintopallilla ja saavutti viisikymmentä SM-mitalia. Jari Isometsä on ehtinyt myös omistaa kymmeniä ravihevosiä, toimia *Tuttu juttu* -tv-show'n juontajana, istua Formula 1 -veneen kyydissä, levyttää biisejä, sukeltaa haiden kanssa, pyrkiä eduskuntaan Keskustan ehdokkaana, laskea Lillehammerin olympialaisten kelkkailuradan, kävellä vuonna 1995 Tukholmassa jääkiekon MM-kultajuhlien aikaan yökerhoon jonon ohi Raimo Helmisen kultamitali kaulassa, esiintyä Lapin hiihtokeskuksissa Kaija Kooksi pukeutuneena ja napata Tornionjoesta yli 10-kiloisen lohen.

Hän on myös käynyt plasmalaajentajan käytöstä Lahden MM-kisoissa vuonna 2001, puhunut sen jälkeen tiedotustilaisuudessa miljoonayleisölle suorassa tv-lähetyksessä, saanut ja kärsinyt kahden vuoden kilpailukiellon. Hän on menettänyt maineensa ja rakentanut kaiken tämän jälkeen elämänsä uudelleen.

Jari Olavi syntyi Isometsän perheen iltatähtenä syyskuun yhdenentoista vuonna 1968. Koti oli Torniossa Korpijärven rannalla, kotona kaksi huonetta ja keittiö sekä kuusi lasta. Taloa lämmitettiin puilla. Ulkokuusi oli navetan päädysä, navetassa neljä lehmää.

Ensimmäisenä joulunaan kolmikuinen Jari oli vähällä kuolla.

Vauva oli ollut itkuinen. Kuuden lapsen äiti ei alkuun ollut huolissaan, vauvat nyt itkevät monestakin syystä, hän tiesi. Huoli heräsi jouluaattona, kun vauvan alavatsan toinen puoli ja kivespussi turposivat.

Puhelinta lainattiin naapuritalosta, jossa asui isän työnantaja, paikallinen liikennöitsijä. Vaikka oli jouluaatto, terveysissar vastasi puhelimeen ja neuvoi viemään lapsen suoraan Kemiin sairaalaan. Isometsillä ei ollut omaa autoa, mutta sekin saatiin lainattua naapurista.

Jarilla oli synnynnäinen tyrä, joka oli revennyt. Suoli oli vaarassa mennä kuolioon. Kolmikuinen vauva jäi Kemiin, vanhemmat lähetettiin kotiin. Jari leikattiin joulupäivänä, ja vanhemmat pääsivät katsomaan lasta kolmen päivän päästä leikkauksesta. He saivat nähdä pienen potilaan vain lasin takaa, syliin he eivät Jaria vielä saaneet. Lasin toisella puolen näkyi pieni poika, jonka pää pyöri ja kädet vispasivat. Lapsi oli aivan virkku. Äiti näki heti, että poika oli alkanut »paranehmaan». Poika toipui nopeasti.

»Sillä oli elämäntahto niin luja vissiin», äiti miettii.

Maisema Tornion keskustasta Korpijärvelle on tasaista. Ensimmäiset ylämäet ovat Jarin mukaan vasta Ylitorniolla. Kun aikanaan leiriltä tullessa piti palautua kotona, tasaisesta maastosta saattoi olla hyötyä. Tornion ja Korpijärven välille osuu viiden kilometrin mittainen Liakansuora, jolla Jari treenasi rullasuksilla. Yleensä aina jompaan kumpaan suuntaan oli vastatuuli. Usein tuntui, että molempiin suuntiin.

Jarin lapsuudessa alueen suuria työllistäjiä olivat Lapin Kulta, Outokummun terästehdas, kaupunki ja Norlyn, jonka Suomen Trikoo myöhemmin osti. Näistä työllistäjistä on jäljellä enää terästehdas ja kaupunki. Korpijärven ympärillä ei enää ole montaa vakituista savua, eikä naapurikylässä Arpelassa pankkia, kirjastoa, Emmin baaria eikä apteekkia.

Kotoa kauppaan oli kuusi kilometriä matkaa, lähimpään kouluun ja urheilukentälle viisi. Katuvaloja ei ollut. Jarin ollessa lapsi Korpijärvellä kävi kauppa-auto. Sitä odotettiin ja pidettiin huoli, ettei kauppa-auto vain mene ohi. Kauppa-autosta ostettiin viidellä pennillä irtokarkkeja tai 50 pennin Eskimo-jäätelö. Jos Jari jostain sai markan rahaa, kolikko vietiin pyörällä polkien viiden kilometrin päähän Emmin baa-rin pajatsoon. Jos voittiin, ostettiin kaverin kanssa Tupla-suklaapatukat. Aika usein ei voitettu.

Äiti Raili ja isä Esko Isometsä olivat aikanaan menneet naimisiin presidentin luvalla. Perheen esikoinen, Jorma, syntyi vuonna 1953. Parin vuoden päästä siitä syntyi Martti, sitten Raimo. Perheen ainoa tyttö, Anne, on Jaria kahdeksan vuotta vanhempi. Isoveljistä nuorin, Jouko, oli Jarin syntyessä 5-vuotias. Jari on jälkeensä ymmärtänyt, miten valtava työ vanhemmilla on ollut kuuden lapsen elättämisessä. Lapsi ei osannut sellaista edes ajatella. Sitä otti kaiken itsestään selvänä, palveluun kuuluvana. Vanhemmat eivät koskaan kitiseet, vaikka olivat varmasti tiukilla.

Ensimmäiset suksensa Jari sai joululahjaksi 2-vuotiaana. Sitä Jari ei muista, mutta yhdestä myöhemmästä joulusta mieleen on painunut muisto. Olohuoneessa kävi jouluaattona villisti tanssiva, kepillä lattiaa hakkaava joulupukki. Jari seisoikin varalta sohvan edessä jalkaterät sohvan alle piilotettuina, etteivät varpaat vain jäisi joulupukin kepin alle. Myöhemmin selvisi, ettei se mikään joulupukki ollut, vaan Markku-setä.

Äiti kertoo, että Jari oli pienestä asti aina suksien päällä eikä jäänyt hiihdossa kenestäkään jälkeen. Toisinaan Jari oli isän mukana töissä V. Ahon Linjojen auton kyydissä. Yhtenä sellaisena päivänä joku vaimoihminen kysyi pojalta, tuleeko tästä hiihtäjä. »Mie olen jo hiihtäjä», pieni Jari vastasi siihen.

Viiden vanhana, keväällä 1974, Jari osallistui isoihin hiihtokilpailuihin Ylläksellä. Jarin serkku jäi kisasta pois, joten Jari pääsi hiihtämään serkun numerolla 10-vuotiaiden poikien sarjassa. Eikä Jari ollut kisassa viimeinen. Kilpailussa oli satakunta poikaa. Jari oli kisassa kolmaskymmenesitsemäs.

»Hääty olla sukuvika», äiti sanoo.

Jari ei ollut Isometsän perheen ainoa urheilulupaus. Isoveli Martti pääsi Hiihtoliiton Nuoret kyvyt -ryhmään, joka vastaa nykyistä B-maajoukkuetta. Martti kävi ulkomaillakin hiihtämässä kilpaa ja oli vuoden 1978 Lahden MM-kisoissa maajoukkueen kotiin jäävä varamies. Raimo puolestaan voitti hiihdon Suomen mestaruuden 16-vuotiaiden poikien sarjassa ja edusti Suomea 20-vuotiaana EM-kisoissa. Sisko Anne juoksi 14-vuotiaana 800 metrin Suomen ennätyksen ja pärjäsi myös hiihdossa. Veli Jouko oli myös hyvä juoksemaan, ja hän on hiihdossa miesten sarjassa saavuttanut kolme viestin SM-italia. Jarin setä Aimo Isometsä hiihti maajoukkueessa 1970-luvun alkupuolella ja oli hiihtämässä Suomelle sotilashiihdon MM-viestikultaa.

Kovia hiihtäjiä on ollut myös äidin suvussa.

»Kaksi veljeäni oli tämän perän parhaita hiihtäjiä, mutta eihän niitä viety edemmäksi. Miehän olin itteki kova hiihtämään kouluaikana», Raili kertoo.

Kun Jari oli pieni, isommat veljet valmistautuivat kotona usein kisoihin ja voitelimat suksia. Isä kuljetti hiihtoseuran, Alatornion Pirkkojen, bussia. Jari istui monta kertaa linja-auton moottorin päällä isän seurana kisareissuilla ja odotti, että kasvaisi ja pääsisi auton takaosaan valmistautumaan hiihtokisoihin. Säännöllisen kilpailemisen Jari aloitti 8–10-vuotiaana.

Äidin mukaan Jari oli lapsena »liikuntainen» eikä »koskhan oikein ollut maajalassa». Vilkkaan pojan vanhempana olo ei kuitenkaan kiristänyt hermoja. »Me olimme niin tottuneet», Raili sanoo.

Jari arvelee, että kasvuympäristö ruokki hänen vilkkautaan. Kerran pihapelissä sattui onnettomuus. Jari juoksi hakemaan ojaan vierinyttä palloa ja potkaisi sille vauhtia. Pallo vierähti takaisin ojaan. Seuraava yritys onnistui, mutta Jari kompastui. Hän nousi ylös ja jatkoi peliä. Kohta joku kysyi, mistä tulee verta. Jarikin ihmetteli, kunnes huomasi kädessään pitkän, peukalon ja valtimon vierestä kulkevan haavan. Isoveli Jorma tuli apuun ja nosti Jarin syliinsä. Jari uskoi kuolevansa. Turhaan Jorma häntä mihinkään veisi.

Jorma vei pojan autolla Arpelan terveystakeskukseen, mistä heidät käskettiin Tornioon sairaalaan. Haava piti ommella. Sairaalassa lääkäri sanoi ennen puudutusaineen pistämistä, että nyt sitten sattuu eikä haittaa, vaikka itkettäisikin. Pieni poika ei vuodattanut puudutuspiikin vuoksi ainoatakaan kyyneltä, karjaisi vain sydämensä pohjasta: »Voi vittu!» Tapaus jäi lääkärin mieleen. Kotiin päästyä peli jatkui. Jari ilmoittautui maalivahdiksi. Kohta maalivahdin käsi vuoti verta siteen läpi, ja Jorma sai viedä pikkuveljen uudelleen Tornioon.

Uimaan Jari oppi kotirannassa alle kouluikäisenä kyseenalaisin metodein. Hän oli jo harjoitellut, räpiköinyt koiraa, osasikin jo vähän. Jarin ilkkurinen ja kovaääninen setä, jota lapset pelkäsivät, asteli rantaan. Setä kysyi, osaako Jari uida. »En ossaa vielä.» Setä nappasi pojasta kiinni ja nakkasi järveen viitisen metriä laiturista. Jarille tuli hirveä paniikki, mutta niin hän vain selvisi takaisin laiturille.

Korpijärvellä virikkeet olivat melko vähissä. Siellä ei ollut mitään. Jos jotain halusi harrastaa, niin sukset jalkaan ja

pihalle. Lukeminen olisi ollut vaihtoehto urheilemiselle, mutta lukeminen ei Jaria kiinnostanut. Urheileminen kiinnosti.

Sukset olivat talven leikkikalua. Naapurin Jukan kanssa rakennettiin ja jäädytettiin hyppyrimäkiä. Kerran kun oltiin ampumahiihtoa, ammuttiin ilmakiväärillä koulusta otettuja, aitan seinään kiinnitettyjä vesivärinappeja.

Jääkiekkoa saattoi pelata järven jäällä yksinkin, kun viritti säkkikankaalla verhotun maalin eteen polkupyörän maalivahdiksi. Jääkiekon parissa saattoi Jarilla vierähtää tuntikausia yksin pelaten ja itse pelin kulkua selostaen. Pilkillä Jari kävi joka talvi ehkä kerran, mutta ei hän pilkkireiän äärellä jaksanut loputtomiin istua.

Järven jäädyttyä Jari odotti koulun jälkeen kuin kissa pistoksissa, että isä tulisi töistä ja kävisi kirveen kanssa tarkistamassa, joko jää kantaisi. Jäälle ei ollut asiaa ennen kuin isä oli tarkistanut, että jää kantaa. Sitä lakia ei koskaan uhmattu.

Isä oli auktoriteetti mutta ei yhtään päällekkäyvä. Isä ei huanut koskaan. Jari muistaa isän hermostuneen yhden ainoan kerran. Isä meni illalla aikaisin nukkumaan, sillä töihin lähtö oli aamuisin jo viideltä. Lapset melusivat vielä keittiössä poikkeuksellisen kovaäänisesti. Silloin isä tuli makuuhuoneesta, löi nyrkin tuvan seinään ja sanoi, että nyt ollaan hiljaa. Isä korotti ääntään, mutta ei kiroillut.

Lapsille kävi selväksi, että kun isä tuolla lailla sanoi, silloin sillä oli asiaa. Samanlainen meluaminen ei toistunut. Keittiössä ei hiljennytty tuona iltana sen vuoksi, että olisi pelätty isää. Jari ei ikinä saanut selkäänsä. Sitä ei tarvinnut pelätä eikä sen vuoksi olla hiljaa. Jarin mielestä isä oli valinnut oikeanlaisen tavan kasvattaa suurta lapsilaumaa. Jos isä olisi valinnut huutamisen ja räyhäämisen, olisi saanut huutaa ja räyhätä jatkuvasti.

Isän työpäivät linja-auton kuljettajana alkoivat ajamalla aamulla työmiehet Outokummun tehtaalle, sitten koululaiset

kouluun. Työpäivä päättyi, kun oli haettu ensin koululaiset ja sitten työmiehet kotiin. Äiti hoiti Korpijärven rannalla kotia, lapsia ja neljää lehmää, kunnes vuonna 1972 lähti Norlynin tehtaalle saumaamaan sukkahousuja urakkatyönä. Jonkin aikaa sen jälkeen talosta lähtivät lehmät. Jari muistaa sen päivän. Kun lehmiä vietiin teurasautoon, Jari seisoi pihalla petäjän takana piilossa. Lehmät tuntuivat aavistavan kohtalonsa. Ne huusivat kuin saatanat.

Äiti lähti aamuisin kuuden jälkeen töihin ja palasi neljän aikaan ruokakassin kanssa. Aika usein ruokakassissa oli Jarille Pätkis. Äiti eteni tehtaalla työnopastajaksi, ja toimi viimeiset kymmenen vuotta ennen eläkkeelle jäämistään saumaamossa työnjohtajana.

Vanhempien kesälomilla pakkauduttiin pikku Fiatiin ja lähdettiin pohjoiseen. Kun eräällä pohjoisen reissulla muut matkaseurueesta eivät uskaltaneet kylmään Inarijärveen, Jari tietysti meni. Kerran lomamatka suuntautui Vuokattiin eli etelään. Se oli poikkeus.

1970-luvun puolivälissä taloa laajennettiin ja kotiin saatiin sisävesi. Laajennuksen jälkeen Jari jakoi huoneen isoveljensä Joukon kanssa. Jari ei juurikaan edes muista sellaista aikaa, jolloin kotona olisi asunut muita sisaruksia kuin Jouko.

Kodin eteisessä laitettiin sukset kuntoon. Levitettiin parafiinia, siklattiin ja lopuksi imuroitiin jäljet. Eteisestä pääsi jyrkkiä portaita pitkin talon vintille, jonne kulkeminen oli jännittävää. Ei siellä vintillä mitään tehty, mutta käydä siellä piti.

Lasten osallistuminen talon töihin oli itsestään selvää. Vihtatalkoisiin osallistuttiin ja halkoja tehtiin. Perunannosto oli lasten työtä, sitä varten oli koulustakin potunottoloma, ja ne olivat pitkiä ne vaot. Poikien tehtäviin kuului myös lumien pudottaminen talon laajennusosan tasakatolta. Isä oli opettanut, miten lumet pudotetaan niin, ettei peltikattoa rikottu. Jos isä sanoi,

että mennään pojat katolle, niin silloin mentiin. Ei huudettu, että emmä viitti, mulla on peli kesken. Eikä katolle meno edes ottanut päähän. Lumet piti saada katolta pois ajoissa. Esko-isä oli asiasta tarkka. Isä ei muuta ollutkaan kuin tarkka.

Kotitalon naapurissa, niin kutsutussa Hempan pirtissä asuneen isänisän Jari muistaa hämärästi. Kumpakaan isoäitiään hän ei ehtinyt nähdä. Äidinisän, Kaarlo-papan, hautajaisissa 12-vuotias Jari järkyttyi aikuisten ihmisten itkusta ja vannoi, ettei menisi enää muihin hautajaisiin kuin omiinsa.

Esko Isometsä oli pienikokoinen mutta karhumainen, rauhallinen mies. Isä oli luontomies ja metsämies, Jarista tuli kalamies. Hän muistaa vieläkin, miltä tuntui palata poikana kalareissulta ehkä neljän aikaan aamuyöllä, vähän kylmissään, syödä hieman ja juoda jotakin lämmintä. Jari jaksoi istua järvellä tuntikaupalla mato-ongen kanssa. Saaliskaloja ruukattiin keittää koirille. »Jari on saamamies», isä sanoi.

Jari oli hommannut alle kouluikäisenä perheeseen koiran. Hän oli saanut valita kahdesta pennusta omansa. Jarille oli tärkeää maksaa pennun hinta omalla rahalla. Jari oli saanut jostain, ehkä marjan poiminnasta, viisimarkkasen, jonka hän ojensi talon isännälle. Isäntä otti rahan vastaan ja ojensi sen sitten vaivihkaa Jarin isälle niin, ettei Jari nähnyt.

Ripo-rakas, sekarotuinen karhukoira, oli laiska tapaus. Se oli enimmäkseen irrallaan eikä se haukunut ketään. Ripo ei viitsinyt lähteä kotipihasta mihinkään, ellei sitten kylällä ollut kiimaisia narttukoiria. 16-vuotiaana koiravanhus lähti pihasta viimeisen kerran eikä palannut. Väitettiin, että joku olisi ampunut Ripon, mutta Jari uskoo, että koira aavisti loppunsa ja vetäytyi yksin kuolemaan.

Vanhemmat kannustivat Jaria hiihdossa, mutta yhtäkään neuvoa ei tuputettu eikä valmennuksesta kyselyt kotona. Ihan

sama, oliko Jari kisoissa ensimmäinen vai viideskymmenes, vastaanotto oli aika lailla sama. Kotona Jari hiihti Korpijärveä ympäri. Ladut tehtiin itse. Lenkille sai muutaman mäen, kun teki nousuja vastarannan puolella olevaan rinteeseen. Joskus Jari hiihti järvellä kuunvalossa, joskus evästä ja teetä repussaan. Joskus hän istui hiihtämisen jälkeen yksin kotitalon rappusilla ja antoi kuvitteellista haastattelua. Ehkä hän oli juuri silloin hiihtänyt viestin ankkuriosuutta Neuvostoliiton Nikolai Zimjatovin perässä.

»Se on niin rauhaton. Aina se on ollut rauhaton», äiti Raili sanoo.

Jarin elämä oli päivisin urheilua ja kesäillat ja -yöt kalastamista. Koulussa käytiin, kun oli pakko käydä. Jari aloitti koulutensa Könölän koulussa, missä hän kävi ensimmäiset viisi luokkaa. Viiden kilometrin koulumatkalle oli tarjolla koulukuljetus. Joka toinen päivä linja-auto kiersi reitin toisinpäin ja silloin koulumatka kesti tunnin. Se oli hätäiselle Jarille liikaa. Niinä päivinä hän hyppäsi yleensä pyörän selkään, ja joskus koulumatka taittui suksillakin.

Könölän koulun piharakennuksen ovi sai toimittaa välitunneilla maalin virkaa. Koulun takana olevalla pellolla ehti välitunnilla hiihtää. Vaikka oppitunti alkoi ja kello kilkatti, Jari vielä hiihti. Kun opettaja huuteli Jaria luokkaan, tämä ilmoitti hiihtävänsä vielä vähän. Jari ei muista, että olisi ikinä tehnyt läksyjä. Ala-asteen aikana hän ei varmaan kirjoja avannut. Yläasteella läksyjä saattoi tulla tehtyä jonkin verran.

1980-luvun alkupuolella Isometsien kotiin saatiin lankapuhelin. Jari muistaa vieläkin vanhan kotinumeronsa: 73 114. Tiskikone taloon tuli 1990-luvun vaihteen tietämällä, kun Jari sellaisen äidilleen hiihti. Hän lähti Pelloon Kittisvaaran kisoihin varta vasten palkintona olleen tiskikoneen takia. »Saatana nyt pitää painaa, että äiti saa sen tiskikoneen», Jari mietti ladulla.

Hiihtokilpailuista sai tavarapalkintoja. Ei enää moottori-
kelkkoja, kuten Mietaan aikaan, mutta jääkaappeja, astian-
pesukoneita, televisioita ja sen sellaisia. Jari muistelee voitta-
neensa puolenkymmentä perämoottoria. Joillekin palkinnoille
oli käyttöä, ja mitä ei tarvittu, myytiin tutuille ja tutun tutuille.
Lapsuudenkodilla on nykyisin uusi omistaja, mutta Jarin van-
han huoneen seinällä käy yhä Jarin palkintokello ja rannassa
makaa Jarin palkintovene.

Yksi palkintosoutovene haettiin vasta kolme vuotta kisojen
jälkeen kotiin. Kemijärven kisoista Jari voitti ajoporon. Sieltä
soiteltiin vuosia myöhemmin perään. Jari ei ollut hakenut pal-
kintoaan. Sovittiin, että hiihtäjä ottaa palkinnon poronlihana.
Lihat menivät isälle ja sukulaismiehelle. Joitakin palkintoja
voi olla vieläkin hakematta.

Jarin isä sai 1980-luvun puolivälin jälkeen sydäninfarktin ja
jäi sairaseläkkeelle. Kun poika lensi maailmalle hiihtämään,
isä kuljetti häntä Korpijärveltä Kemi-Tornion lentokentälle ja
takaisin kotiin. Isä tapasi sanoa Jarille: »Ole mies ja ole luja.»
Nykyisin Jari sanoo pojalleen Eetulle samaa.

Kun kännyköitä ei ollut, maailmalta soitettiin kotiin kerran
viikossa. Kotiväellä oli tärkeimpänä mielessä yksi kysymys:
»Ooksie saanu ruokaa siellä?» Kisoista puhuttiin tietysti, ja
vanhempia kiinnosti, että minkäslaiset siellä on olot.

Isä ja äiti olivat muutamissa arvokisoissa mukana pai-
kan päällä. Vuonna 1997 Esko ja Raili olivat kannustamassa
MM-kisoissa Trondheimissa ja vuonna 1999 MM-kisoissa Ram-
saussa. Trondheimissa latu kiersi siten, että katsojien oli helppo
seurata kisaa. Tapahtumia pystyi katsomaan myös isoilta scree-
neiltä. Kaikkialla kilpailujen katsominen ei ollut yhtä helppoa.
»Paremmiin televisioista näkkee kisat», Raili sanoo.

Vuoden 2009 maaliskuussa Jari oli ajamassa Ylläkseltä
kohti Korpijärveä. Keminmaa-Tornion laturetki oli tulossa,

ja Jari aikoi majoittua vanhempiansa luona. Matkalla puhelin soi. Soittaja oli Anne-sisko, joka kertoi, että isä on kuollut. Esko oli saanut neljännen sydänkohtauksen. Hän oli vielä kävellyt itse kotoa ambulanssiin. Vuotta aiemmin Esko oli saanut sydänkohtauksen, jonka jälkeen sydäimestä oli ollut toimintakuntoisena enää 30 prosenttia. Eskoa hoitanut lääkäri sanoi, ettei olisi uskonut, että mies eläisi vielä niin kauan. Esko lähti 78-vuotiaana, perjantaina 13. maaliskuuta vuonna 2009.

Jarin lapsuus pienellä pohjoisella maatilalla ei ollut yltäkyläistä. Paljon puuttui. Vuosi tai pari ennen kuolemaansa Esko otti asian puheeksi Korpijärven kodin pihalla. Isä ei juuri tunteistaan puhunut, mutta silloin hän muutamalla sanalla viittasi siihen, ettei Jarille aikoinaan pystytty tarjoamaan vaatimattomia oloja enempää. »Kun mä muistelen taaksepäin, niin mulla on ollut hirveän onnellinen lapsuus», Jari sanoi isälleen silloin. Isä pyyhki poskiaan vaivihkaa.

Esko on haudattu Parasniemen hautausmaalle, joka sijaitsee Alatornion kirkolla. Jarikin haluaa aikanaan tulla haudatuksi sinne. Vaimo Johanna on asiasta eri mieltä, mutta jollei Jari saa viimeistä leposijaansa Alatornion kirkolta, hän aikoo huolehtia tuonpuoleisesta käsin, ettei Johanna saa nukutuksi. Jari on ilmoittanut, että hänen haudallaan ei tarvitse edes käydä.

Isä ja äiti olivat katsomassa Lahden MM-kisoja vuonna 2001. Jari on joskus miettinyt, miten pitkä matka äidillä ja isällä on ollut ajaa niiden kisojen jälkeen kotiin. Jari uskoo, ettei vanhempia mietityttänyt niinkään skandaali ja mediapyöritys, vaan oman pojan selviäminen siitä.

Kun Jari sai tiedon positiivisesta dopingnäytteestä, hän soitti Johannalle, joka oli matkalla Hiihtomuseon kahvilaan. Johanna ilmoitti, että Jari saisi tulla itse kertomaan asian

muille. Matka katsomorakennuksesta Hiihtomuseoon tuntui pitkältä, vaikkei se ollut kuin suurin piirtein sata metriä. Matkalla Jari kohtasi Johannan. Jari oli usvassa, jossain sokin ja järkytyksen välisessä tilassa. Olo oli aika lailla turta.

»Ei se niinku tuntunut oikein miltään», Jari sanoo.

Hän on unohtanut paljon tuon ajan tapahtumista. Jari Porttilan ja Isometsän kirjassa *Karpaasin käry* (Otava 2001) muistellaan Jarin ja vanhempien tapaamista Lahdessa käryn jälkeen. Kun Jari saapui Johannan kanssa Voitto-kahvilan ovelle, molempien vanhemmat riensivät onnittelemaan takaa-ajon MM-hopeamitalista. Jari sanoi, että häntä ei voi nyt onnitella ja kertoi positiivisesta dopingnäytteestä. Esko-isä kysyi kahvilassa, että miten tässä näin kävi. Jari puhui nesteytyksestä. Isä tuli Jarin luokse ja halasi poikaa. Jari tunsu isän kyynelkaurallaan. »Jari, kyllä tästä selvitään», isä sanoi.

KARPAASIN AVOIN ELÄMÄKERTA

Vilkas ja iloluontoinen Jari Isometsä huhki itsensä hiihdon huipulle, mokasi pahasti koko Suomen kansan edessä ja kokosi elämänsä palaset uudelleen.

Isomettän poika vie sinut Alatornioon Korpijärven kylään, jossa ehtiväinen Jari kasvaa ilman nykyajan mukavuuksia, mutta ei koskaan pitkästy. Näet, millaista hiihto oli aikana, jolloin palkinnoksi kisoista sai äidille tiskikoneen. Tutustut Isometsän harjoitteluohjelmaan, joka hirvittää häntä itseäänkin nykyään. Pääset Jarin mukana ladulle päihittämään Torgny Mogrenia ja nousemaan maailman huipulle. Kuljet Jarin mukana myös raskaan matkan, kun hän kertoo mitalien jakoa odottaville läheisilleen dopingkärystä ja joutuu miettimään, miten tästä eteenpäin. Sillä eteenpäin on mentävä, jo oman perheenkin takia.

Jari kertoo kirjassa elämästään myös muualla kuin ladulla: siihen on mahtunut perheen lisäksi muun muassa raviurheilua ja monenlaisia tempauksia, kuten esiintyminen Kaija Kooksi pukeutuneena Lapin hiihtokeskuksissa. Kirjassa pääsevät ääneen myös Jarin läheiset ja kilpakumppanit.

